

III. ÓRA VÉGI ÖSSZEFOGLALÁS

Hogyan jellemezzük a kapitalista világ helyzetét a Nagy Októberi Szocialista Forradalom Győzelme után?

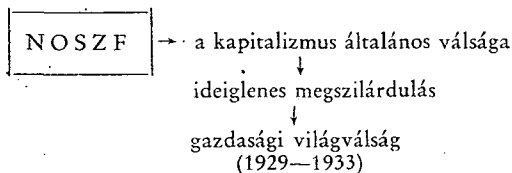
Lezárás: „A történelem kereke előre mozog — Szovjer-Európa felé, a szovjetköztársaságok világszövetsége felé! S ezt a kereket, amelyet a proletariátus forgat a Kommunista Internacionálé vezetése alatt, semmiféle irtó rendszabállyal, börtönbüntetéssel, halálbüntetéssel mozgásában feltartóztatni nem lehet. Ez a kerék forog, és forogni fog a kommunizmus végső győzelméig!” (Dimitrov)

Lecke: Tankönyv 77—79. l.

Tanári munka.

A tábla képe

*A kapitalista világ
(1923—1933)*

A tőkésék kivezető útja — terror háború fasizmus

A történelem kerekét nem lehet megállítani!

Csillik László

XX. SZÁZADI MAGYAR ZENESZERZŐK MUNKÁSSÁGA

Tantárgy: Ének—zene. VIII. osztály

A tanítás anyaga: Kodály: Röpülj páva című biciniuma.

Oktatási, nevelési célok: Kodály Zoltán zeneszerzői munkássága és a népzene közötti kapcsolat bemutatása. Műveinek eszmevilága hogyan tükrözi a nép évszázados vágyait, törekvéseit?

Oktatói feladatok: Tanult népdalok felelevenítése, a kétszólamú éneklési készség továbbfejlesztése, a zene tartalmának, kifejező erejének elemzése.

Szemléltetés, bemutatás: Ady Endre: Fölszállott a páva című versét egy tanuló elszavalja. Kodály: Fölszállott a páva című kórusművének hanglemezeiről való bemutatása.

I.

1. Kezdő ének: Bíborszínű hajnal hasad...
2. Közös és egyéni számonkérés: Május első bíbornapja című dal.
Beszámoló a május 1-i élményekről. Mit ünnepeltünk május elsején?
Milyen harcok emlékét idézi fel számunkra május elseje?
3. Tartalmi hangulati előkészítés: Népdalaink még régebbi harcok, küzdelmek emlékeit őrzik meg számunkra. Említsünk ilyen népdalokat!
Énekeljük el „Felszántom a császár udvarát” című dalt! Kodály melyik művében szerepel ez a dal? (Háry János). A daljáték melyik részében szólal meg? Miért nem juthatott

el ilyen panasz a császár udvarába? Hogyan fejezte ki a nép szabadságvágyát, a szabadság iránti szeretetét?

4. Az új anyaghoz szükséges ismeret felelevenítése. Énekeljük el a már régebben tanult „Röpülj páva” című népdalt!
Mit jelentett a nép számára a vármegyeháza? Ebben a dalban mit jelképez? (Rabság, elnyomást, az egész úri világot.) Mit hirdet a felröppenő páva? Mit jelképez tehát? (A nép szabadságvágyát.)
Énekeljük el a dalt dúdolva! Milyen eredetű dallam ez? Milyen jellegzetességeket mutat? (Ereszkedő dallamvonal, kvintváltás, pentaton hangsor.) Énekeljük el szolmizálva!

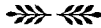
II.

1. Célkitűzés. Ma Kodály Zoltán kétszólamú művét tanuljuk meg, mely ebből a népdalból készült.
2. Irányított megfigyelés. Hasonlítsuk össze a két szólamot! A két szólam dallama megegyezik, de a második szólam egy ütemmel később kezdődik, kvinttávolsággal mélyebben.) Hogyan hívjuk ezt a szerkesztési módot? (Kvintkánon.)
Hangról hangra állapítsuk meg a dallami egyezést. Hol találunk eltérést? Hány hang más? Miben különbözik?
3. A második szólam énekeltetése szolmizálva. Gyakorlás, a megváltozott hely kiemelésével.
4. A két szólam együttes éneklése szolmizálva. Először külön gyakoroljuk a két szólam indítását. Hogyan kapjuk meg a második szólam kezdő hangját? Gyakorlás szólamcserével.
5. A felső szólam szöveggel, az alsó szolmizálva. Gyakorlás szólamcserével.
6. Mindkét szólam szöveggel. Gyakorlás párosával.
7. A kétszólamú mű szép éneklésének megbeszélése, gyakorlása. (Előadásmód, tempó dinamika.)

III.

1. A kórusmű meghallgatásának előkészítése.
Kodály ezt a szép régi magyar népdalt több művében is feldolgozta, írt egy férfikari művet ezzel a címmel: Fölszállott a páva. Milyen verset juttat eszünkbe ez a cím? Ady Endre versét egy tanuló elszavalja. Mikor írta Ady ezt a verset? Mennyivel több Ady verse a népdal mondanivalójánál? (Forradalmi tettekre lelkesít.) Milyen események mutatták meg hamarosan, hogy megérett erre az idő? (Tanácsköztársaság.)
Kodály Zoltán kórusművét az 1930-as években írta. Milyen történelmi korszak volt ez?
2. Megfigyelési szempont: Figyeljük meg, Kodály kórusművében milyen szerepe van az ismert népdalnak, s hogyan fejezi ki Ady versének forradalmi mondanivalóját.
3. A mű bemutatása.
4. Elemzés. Mikor hallottuk a népdalt az eredeti formájában? (Az elején és a végén.) Milyen hangerővel szólalt meg? Mit fejez ki a halk hangzás? (Évszázadok távlatában jelenik meg előttünk.) A népdal bemutatása után a zenében milyen változás történt? (Fokozatosan erősödik, gyorsul, a dallam is mindjobban eltér az alapdallamtól.) A zeneszerző mit akar mindezzel kifejezni? (Egyre növekvő indulat, izgatott türelmetlenség, forradalmi elszántság.) A munkáskórusok egymás után műsorukra tűzték ezt a kórusművet, de Horthy rendőrsége hamarosan betiltotta. Csak titokban lehetett énekelni. Így találkozott a régi népdal a munkásosztály forradalmi mozgalmával.
5. Befejzésül ismét énekeljük el az órán tanult biciniumot.

Erdős János szakvezető tanár

GOMBTÜKRÖK ÉS LENCSEK KÉPALKOTÁSAINAK SZEMLÉLTETÉSE MOZGO ÁBRÁKKAL

A gömbtükrök és optikai lencsék képalkotásainak szemléltetése elsősorban a valóságban, tükrökkel, lencsékkel történik. A gondos és jó szemléltetés mellett is nehéz megértetni a tanulókkal a képalkotás törvényszerűségeit, a reális és virtuális kép keletkezésének feltételeit és körülményeit. A képszerkesztés megismerése után már világosabban látják a különböző képek keletkezéséhez szükséges sugarak mene-